

Niet dier, maar chaotische mens verspreidt corona

Nadat het coronavirus duizenden mensenlevens eiste, duiken er nu enkele dierlijke besmettingen op. Runderen lijken niet vatbaar. Wel wordt er in de publieke opinie de link gelegd tussen COVID-19 en de veehouderij. ‘Ongegrond en stigmatiserend’, reageren specialisten.

TEKST JEROM ROZENDAAL

Het coronavirus houdt de wereld sinds eind vorig jaar in de greep. Terwijl de pandemie zich over de wereld verspreidt, moeten wetenschappers erkennen dat zij eigenlijk niet zoveel weten van het virus. Dat geldt zeker ook voor de impact op het dierenleven. Volgens de huidige stand van zaken zijn onder andere katachtigen, de fret, de goudhamster en de hond vatbaar voor het virus. Recent werd er ook een coronabesmetting bij een aantal Brabantse nertsbedrijven geconstateerd waar ook katten geïnfecteerd bleken. Volgens het laatste onderzoek is op een van de nertsbedrijven zelfs een medewerker door een dier besmet, waardoor de onrust over de overdracht van (landbouw)huisdier op mens toeneemt.

Dat de overheid de situatie serieus neemt, blijkt uit de oprichting van taskforces in zowel Vlaanderen als Nederland die zich bezighouden met COVID-19-besmettingen onder landbouw- en gezelschapsdieren. In de Neder-

landse expertgroep dierziekten heeft onder anderen Wim van der Poel zitting. Hij is als viroloog verbonden aan Wageningen Bioveterinary Research (WBVR). Runderen worden in de onderzoeken tot nu toe buiten beschouwing gelaten. ‘Vooralsnog zijn er internationaal geen indicaties dat runderen besmet kunnen worden’, zegt Wim van der Poel. Hij stelt dat onderzoek ook duur is. ‘De dieren die het vaakst onderzocht worden, zijn laboratoriumdieren die gebruikt worden om menselijke vaccins op te testen. Runderen zijn te groot voor dit onderzoek’, zegt hij.

Alhoewel er aanwijzingen zijn dat er een besmetting heeft plaatsgevonden van nerts op mens, worden vooralsnog alleen nertsbedrijven nauwgezet in de gaten gehouden. Ook een aantal katten op een nertsbedrijf hadden antistoffen in hun lichaam. Toch acht de Nederlandse overheid de kans klein dat mensen besmet kunnen worden door (huis)dieren.

Van der Poel is gespecialiseerd in zoönoses, ziektes die van dieren naar mensen kunnen overspringen. Het huidige COVID-19, oftewel SARS-CoV2, is een zoönose, zegt hij. 'Het komt vermoedelijk van de Chinese hoefijzerneusvleermuis en is mogelijk met een tussengastheer op de mens overgesprongen', aldus Van der Poel.

Volgens Van der Poel komt 70 procent van de nieuwe infectieziekten bij mensen van dieren, vooral van wilde dieren. 'Bij de landbouwdieren hebben we een goed systeem om de gezondheid te monitoren', vult hij aan. Toch sluit hij nieuwe zoönoses in de professionele veehouderij in de toekomst niet uit. 'Een belangrijk risico zijn de vectoroverdraagbare infectieziekten. Dat zijn ziekten met een tussengastheer zoals insecten. Door de klimaatverandering komen bepaalde muggensoorten meer noordwaarts, en kunnen dan infectieziekten introduceren, zoals Rift Valley Fever', aldus Van der Poel (zie kader).

'De sprong van virussen naar dieren is onvoorspelbaar', beaamt Hans Nauwynck, die als veterinaire viroloog verbonden is aan de universiteit van Gent. Hij benadrukt het belang van een goede bioveiligheid en constant onderzoek. De gezondheidsopvolging van de veestapel is daarbij ook belangrijk. 'Voor de veehouder is het belangrijk dat hij zo snel mogelijk contact opneemt met zijn dierenarts als hij een ziekte ziet bij meerdere van zijn dieren waarvan de oorzaak niet duidelijk is. De dierenarts kan er dan voor zorgen dat monsters van deze dieren zo snel mogelijk onderzocht worden op mogelijke nieuwe ziekteverwekkers', zegt Van der Poel.

Luchtkwaliteit en coronaslachtoffers

Alhoewel volgens Van der Poel de wetenschappelijke grondslag ontbreekt, wordt in het publieke debat de link gelegd tussen luchtverontreiniging en de vatbaarheid voor het COVID-19-virus. Er wordt daarbij gesuggereerd dat gebieden in Brabant en Noord-Limburg met een hogere veeconcentratie meer coronaslachtoffers kennen dan andere gebieden. Het RIVM is inmiddels een onderzoek gestart naar een eventueel verband.

Jeannette van de Ven, portefeuillehouder gezonde dieren bij LTO, kent de discussie over de mogelijke relatie tussen luchtverontreiniging en de ziekteontwikkeling, maar zij benadrukt dat de veehouderij onterecht als eerste schuldige wordt aangewezen. Zij juicht het onderzoek toe, maar benadrukt dat bijdragen van de industrie, luchtvaart en huishoudens aan de luchtkwaliteit in dit onderzoek meegenomen moeten worden. Van de Ven heeft veel ervaring met discussies over veehouderij en vermeende omgevingsverontreiniging. Zelf heeft zij een melkgeitenhouderij, een sector die in 2007 in de schijnwerpers stond toen de Q-koorts uitbrak. 'De Q-koortsuitbraak heeft een enorme impact gehad op de veehoude-

rij', zegt Van de Ven. 'Zo zijn geitenbedrijven gaan enten, is er een meldingsplicht voor abortus ingesteld en heeft de sector veel meer aandacht voor bioveiligheid.'

Ook werd het Keurmerk Zoönosen ingesteld, waar vooral kinder- en zorgboerderijen een beroep op doen. Veehouders die hiervoor in aanmerking willen komen, vullen samen met hun dierenarts een checklist in. Bioveiligheidsmaatregelen en ook gezondheidsopvolging staan hierbij centraal. Zo moeten aangekochte runderen in quarantaine geplaatst worden en moeten zieke runderen of runderen die verworpen hebben, gedurende veertien dagen afgezonderd staan. In het geval van abortus moet met een bloedmonster getest worden op de zoönoses brucellose, salmonellose en leptospirose.

Volgens Van de Ven is het coronavirus in geen opzicht vergelijkbaar met Q-koorts. 'De kans dat je door dieren besmet raakt met corona, is erg klein. De kans op coronabesmetting is het grootst door mens-op-menscontact.' Zij suggereert dat bepaalde belangengroepen de coronacrisis misbruiken om hun politieke doelen na te streven. 'Zo wordt gesteld dat de vleesconsumptie een rol speelt bij het coronavirus. Dat is ongegrond en stigmatiserend.'

Veehouderij als quarantainevoorbeeld

Professor Nauwynck is het daar roerend mee eens. 'Het is de chaotische mens die verantwoordelijk is voor de verspreiding van het virus. Zij vliegen de hele wereld over en brengen het zo in alle uithoeken van de wereld. De veehouderij heeft hier helemaal niets mee te maken.' Nauwynck kwam recentelijk in het nieuws door zijn stevige reactie op een krantenadvertentie van dierenactivistenorganisatie GAIA, waarin COVID-19 in verband werd gebracht met de intensieve veehouderij en op één hoop werd gegooid met dierenziekten als varkenspest, gekkekoeienziekte en vogelgriep. 'Het is spijtig te moeten constateren dat GAIA de huidige COVID-19-pandemie, met zeer veel mensenleed, gebruikt om enkele punten aan te halen rond dierenleed', zegt hij.

Volgens Nauwynck zou de mensheid juist een voorbeeld kunnen nemen aan de veehouderij die zo is ingericht om diergezondheid en voedselveiligheid zo veel mogelijk te garanderen. 'Als mensen zitten we nu voor het eerst een aantal weken in quarantaine. Bij de veehouderij gebeurt dat constant, zoals een ophokplicht bij vogelgriep.' Nauwynck onderzocht recentelijk ruim 1000 stalen van Vlaamse dierenartsen. Uit het onderzoek bleek dat 5,8 procent van de dierenartsen met corona besmet was geweest. Dit is hetzelfde percentage als een gemiddelde doorsnede van de algemene samenleving. 'Mochten dieren een rol spelen in de verspreiding, dan zou de besmettingsgraad onder de dierenartsen hoger liggen. Zij zijn immers niet in lockdown gegaan en hebben al die tijd hun werk doorgezet', concludeert hij. |

Kans op abortus door **riftdalkoorts**

Een van de naar Noordwest-Europa oprukende infectieziekten die wel van dier op mens overgaat is riftdalkoorts, ofwel Rift Valley Fever. De ziekte wordt veroorzaakt door het riftdalkoortsvirus. Besmetting kan

plaatsvinden via muggenbeten of door direct contact met besmette dieren. Ziekteverschijnselen bij runderen zijn: verhoogde lichaamstemperatuur, grote kans op abortus en tot 10 procent sterfte. Bij de mens, die de ziekte

ook via besmet vlees en mogelijk ook rauwe melk kan oplopen, kan het virus eveneens leiden tot sterfte. Minder dan één procent van de mensen zou aan de ziekte overlijden. Er bestaan vaccins tegen de ziekte.